

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Visuomenės modernėjimas XIX amžiuje (imperinis modelis)	Istorija ir archeologija H 005	Istorijos	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos / Lietuvos istorijos institutas

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1,0
individualus	4	seminarai	2,5

Viso kreditų: 7,5

Dalyko anotacija
<p>XIX amžiaus visuomenės pokyčiai suvokiami kaip daugialypis virsmas, vedantis į šiuolaikinės visuomenės tapsmą. Imperinių visuomenių modernizacijos tendencijos ir kryptys pateikiami kaip linijinė pažanga ir XIX a. Europos valstybių bei visuomenių siekiamybė. Modernizacija vertinama per dichotominę (pastangos keisti valstybių politinę, socialinę ir ekonominę sistemas, pereiti iš tradicinės agrarinės į industrinę visuomenę), istorinę (modernėjimo aprašymas) ir instrumentinę (būdai keisti visuomenę ir kontroliuoti jos transformacijas) perspektyvas. Imperinis modernizacijos modelis buvo būdingas Rusijos imperijai (taip pat Habsburgų ir Osmanų imperijoms) ir aktualus vadinamosioms Vakarų gubernijoms. Joje modernizacija, apėmusi politinę, socialinę, teisinę, ekonominę ir kultūrinę sritis, vyko pirmiausia „iš viršaus“, bet tai neeliminavo dalies visuomenės angažavimosi į modernizacijos projektus. Aiškinamasi modernizacijos perspektyvos, jos stabdžiai ir kritika. Visuomenės atsakas į modernizacijos iššūkius – tai švietimo sistemos pokyčiai, mokslo raida, individualizmo ir nacionalizmo apraiškos, politiniai, kariniai, etniniai ir socialiniai konfliktai, feminizmas, antisemitizmas, modernių draugijų ir asociacijų veikla, pilietinės visuomenės užuomazgos, tautiniai ir kultūriniai sąjūdžiai, tradicinės šeimos deformacija, visuomenės mobilumas, laiko sinchronizacija, erdvės išsiplėtimas ir kt.</p>
Pagrindinė literatūra
Balkelis, Tomas, <i>Moderniosios Lietuvos kūrimas</i> , Vilnius: LLTI, 2012
Bradley, Jozeph, <i>Voluntary Associations in Tsarists Russia. Science, Patriotism and Civil Society</i> , London: Harvard University Press, 2009
Gerasimov Ilija, <i>Plebeian Modernity. Social Practices, Illegality, and the Urban Poor in Russia, 1906–1917</i> , Rochester: University of Rochester Press, 2018
Уильям, Стивен, <i>Либеральные реформы при нелиберальном режиме. Создание частной собственности в России в 1906–1915 гг.</i> , Москва: Ирисэн. Мысль, 2009
Шенк Фритьоф Беньямин, <i>Поезд в современность: мобильность и социальное пространство России в век железных дорог</i> , Москва: Новое литературное обозрение, 2016

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Tamara Bairašauskaitė	Habil. dr.	<p><i>Lietuvos totorių istorija</i>, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2021, 496 p.</p> <p><i>1863–1864 metų sukilėlių kelias į mirtį ir atgimimą</i>, kolektyvinė monografija, sud. T. Bairašauskaitė, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2019, (autorinis tekstas p. 37–92).</p>

	<p><i>Bajorų dvaras keičia savininką. Vilniaus, Kauno ir Gardino gubernijų dvarų likimai 1863–1914 metais</i>, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2018, 480 p.</p> <p>Bajorystės patikrinimas ir Lietuvos bajorų genealoginis sąjūdis XIX a. pirmojoje pusėje, <i>Lietuvos istorijos metraštis</i>, 2018/1, Vilnius, 2018, p. 79–110.</p> <p>Adomo Krescencijaus Gabrieliaus Lopacinskio genealogijų dirbtuvė (XIX a. septintasis-devintasis dešimtmetis), <i>Lietuvos istorijos metraštis</i>, 2019/2, Vilnius, 2019, p. 113–136.</p> <p>Kilka uwag o wydawaniu przez dwóch filomatów i jednego Tatara Koranu w przekładzie na język polski”, <i>Rękopis z Czombrowa. Filomacki przekład Koranu – edycja i studium historyczno-filologiczne zabytku</i>, ed. Joanna Kulwicka-Kamińska i Czesław Łapicz, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2019, s. 85–96.</p> <p>Kilka uwag o życiu i twórczości Jerzego Ręczyńskiego, autora poematu <i>Dziewica Litwy</i> Emilia Plater, <i>Rocznik Lituanistyczny</i>, t. 6, 2020, s. 197–220.</p> <p>The Rights and Privileges of the Polish-Lithuanian Nobility: a Benchmark for the Russian Empire’s Legislation o the Latter Half of the Eighteenth and Early Nineteenth Century? <i>The Polish-Lithuanian Commonwealth. History, Memory, Legacy</i>, edited by Andrzej Chwalba and Krzysztof Zamorski, New York and London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2021, p. 292–303.</p>
--	--

Patvirtinta Istorijos ir archeologijos mokslo krypties Doktorantūros komiteto posėdyje
2021 m. rugsėjo mėn. 28 d , protokolo Nr. 170000-KT-47

Doktorantūros komiteto pirmininkė prof. habil.dr. Tamara Bairašauskaitė